

DUANES LITERÀRIES

El mot és lleig: «contingentar». Tothom n'ha endevinat, però, el sentit, i, de grat o per força, molts n'han hagut de comprendre el significat i conèixer-ne aviat l'abast per a adaptar-se a les conseqüències de la seva aplicació. «Contingentar». Fins i tot ha arribat hom a escriure «contingementar» i els seus ingloriosos derivats: «contingementament», «contingementació» i d'altres, encara, expressivament bàrbars. Conseqüència del desori polític i fins i tot de la lleugeresa periodística. (¿No són avui els diaris els propagadors d'un cert analfabetisme molt adient al tarannà del segle?)

Els afectats per les elucubracions econòmiques han «establert, teòricament, una xarxa de «contingements» per la qual hem passat, segons els mots llurs, de l'imperialisme al nacionalisme econòmic. Quan asseguraven que el capitalisme era el primer intent, seriós, d'internacionalisme, tothom, blancs i vermells, els creia. Els uns n'esperaven la pau definitiva de les nacions, els altres la seva substitució progressiva o radical pel socialisme, que havia d'ésser el seu successor. La internacional capitalista preparava, sense adonar-se'n del tot, la internacional humana. Però, i tinc al davant texts blancs i vermells que ho esbomben, no s'ha esdevingut exactament així.

El nacionalisme triomfa, encara que sigui transitòriament, del capitalisme internacionalista. El capital, voluntàriament o forçosament, és nacionalista. Les dictadures nacionals, malgrat tot socialitzants, «desvien el capital del seu camí normal». La política de Hitler sembla que no concorda amb tanta de precisió com calia esperar amb la política del capitalisme internacional. (Hi ha parers divergents i oposats. No fem més que extractar-los.) Stalin va del socialisme a la nació. Hitler i Mussolini al socialisme a través de la nació. A Rússia, a Alemanya i a Itàlia, l'Estat, hegemònic, fixa les seves pròpies directives amb independència dels afanys de capitalistes i proletaris. (Al Saar ha triomfat, segons els uns, el patriotisme; segons els altres, el més internacional dels consorcis.)

Ja sé que gairebé tothom està d'acord a reconèixer que els economistes — capitalistes o socialistes— són mals profetes. Basta llegir una vintena de llibres, alternativament, editats per una empresa capitalista o per un club proletari, i us adonareu com els fets rectifiquen dia darrera dia les previsions més solemnes.

Per a nosaltres hi ha un fet conegut: el de la «contingentació». Els productes agrícoles i els productes industrials hi han estat sotmesos. Ningú, però, no hauria, sospitat que «contingentessin» els llibres. Doncs, segons alguns comentaris que han

aparegut precisament a la premsa exterior, hi ha qui hi pensa.

No pas que proposin de «contingentar» la producció» nacional tal com projecta de fer amb el blat un ministre espanyol, ans la importació del llibre estranger, o millor, la traducció de llibres estrangers a França. Això per començar, segurament. Alguns escriptors —¿de quin ordre?— s'han adonat que tradueixen massa. Que hi ha més llibres anglesos traduïts al francès —o alemanys— que llibres d'autors francesos traduïts a l'alemany o a l'anglès. Cal arribar, doncs, a la paritat. No es traduirà, si triomfés —i en dubtem— aquest projecte extraoficial, més nombre de llibres que l'equivalent al nombre de llibres traduïts pel país competidor. Si a Anglaterra han traduït, només en un any, vint llibres francesos, a França només en traduiran vint, etc., etc.

No cal gaire imaginació per a preveure'n les conseqüències. Cada país acabaria fent el mateix. A Catalunya no podrà ésser traduït cap llibre modern, per exigències de l'Estat, posem per cas. Els qui s'interessessin per les literatures exteriors haurien d'aprendre idiomes, sempre amb la temença que hom arribés a «contingentar», no ja la traducció, sinó el llibre. Els grans autors, a darrera hora, caldria escoltar-los per ràdio, el possible diari universal, tot esperant encara el moment que algun savi —en fan proves— «esterilitzés» les ones tot inutilitzant les emissions estrangeres. Al cap de pocs anys viuríem: tots en tribu.

Sempre la imaginació. Ja és prou, però, que hi hagi qui gosi proposar l'establiment de duanes per al pensament. (Direu que ja hi ha burots a l'interior: a Alemanya, després de la gran cremada, només publiquen llibres plaents al nazisme. A Rússia, essent les edicions d'Estat, els que aprova el censor. Les ortodòxies nacionals estableixen uns índexs rigorosíssims.) Ja és prou, també, que a França hagi estat possible de proposar i de comentar una «contingentado» del llibre estranger.

No crec que ningú, a França, ni a Anglaterra, ni àdhuc a Itàlia (només els llibres polítics sofreixen la rigor de la censura), gosi establir una duana literària. És increïble que com més petit veiem el món, com més s'han reduït les distàncies, quan només de donar un tomb al reòstat sense moure-us de la cadira podeu escoltar, a gust vostre, Roosevelt, l'alcalde de Wellington, el jutge de Chicago, Stalin, uns exploradors a l'Alaska, com cau la pluja a Irlanda, una orquestra indígena a l'Àfrica del Sud, les metralladores a l'Havana, Hitler triomfant i àdhuc el brogit del nostre planeta rodant, amb desgast, al voltant del seu eix, hi hagi qui comenti la pensada dels «contingentistes» literaris.

Per als amics de la cultura no pot ésser gens simpàtica una iniciativa com la que retrec.

Som, en l'ordre de les idees, lliurecanvistes, i si fracassen, a cel descobert, les altres internacionals, no planyem esforços per mantenir la del pensament.

Les duanes literàries no són pas al nostre programa.

J. V. Foix

[27-I-1935]